

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระวิชาทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 วิสัยทัศน์
 - 1.2 หลักการ
 - 1.3 จุดมุ่งหมาย
 - 1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 - 1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.6 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.7 ตัวชี้วัด
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศิลปะลายไทย
 - 3.1 ความหมายของลายไทย
 - 3.2 ที่มาและวิวัฒนาการของลายไทย
 - 3.3 ลักษณะของศิลปะลายไทย
 - 3.4 หลักการเขียนลายไทย
 - 3.5 เทคนิคการเขียนศิลปะลายไทย
 - 3.6 รูปแบบของลายไทยและการนำไปใช้
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ
 - 4.1 ความหมายของแบบฝึกทักษะ
 - 4.2 ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ
 - 4.3 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ
 - 4.4 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ
 - 4.5 หลักการสร้างแบบฝึกทักษะ
 - 4.6 รูปแบบการสร้างแบบฝึกทักษะ

- 4.7 ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี
- 4.8 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ
- 5. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.2 ประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์
 - 5.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.4 ลักษณะการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
- 6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1.หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ ใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยมีวิสัยทัศน์หลักการจุดมุ่งหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1 - 6) ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

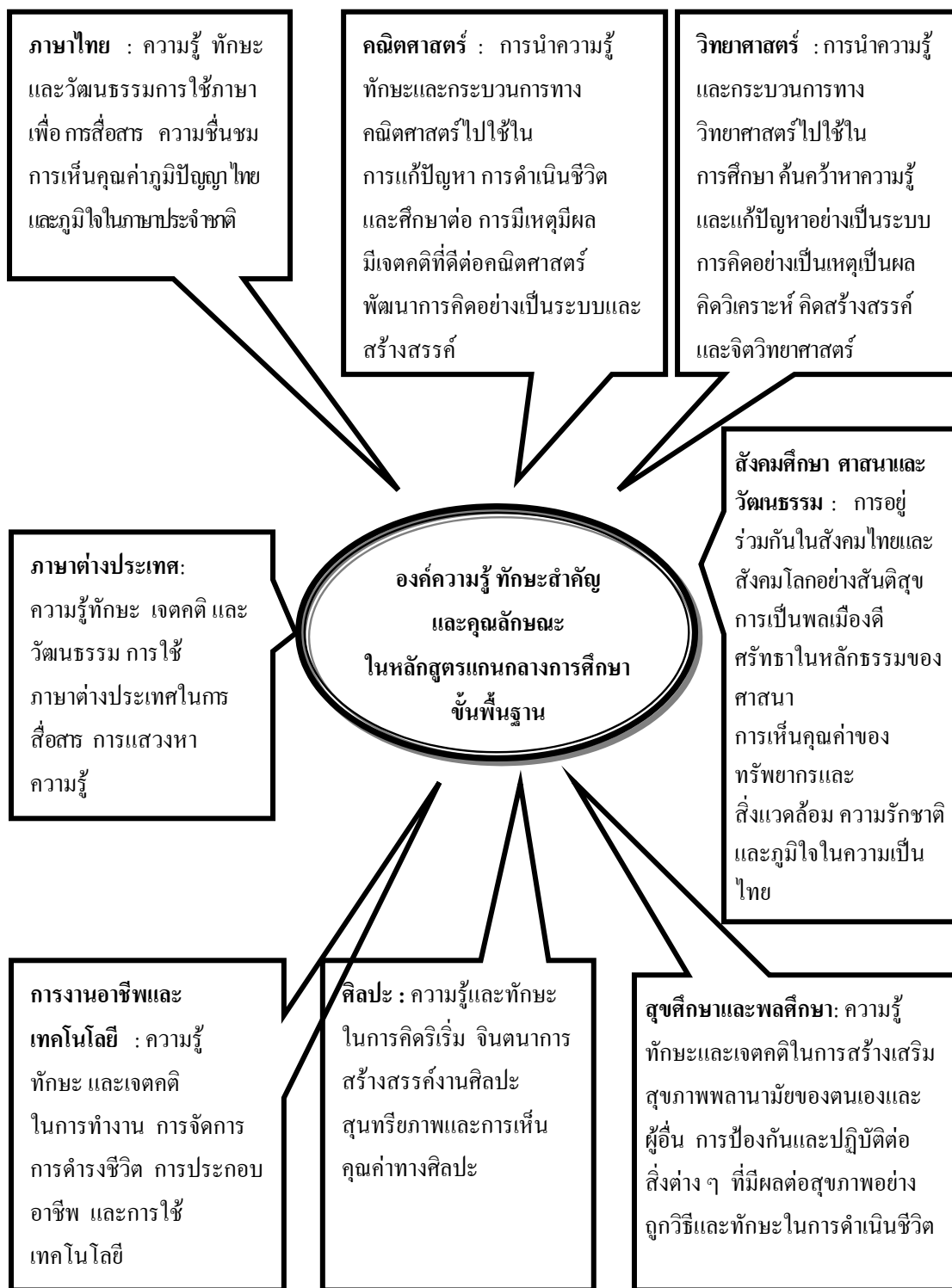
1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6)

มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

1.6 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

1.7 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 179) ดังนี้

1. ทักษะศิลปะมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการ

ของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

2. คนตรีมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

3. นาฏศิลป์มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ใน ชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 180) มีรายละเอียดดังนี้

1. รู้และเข้าใจการใช้ทัศนธาตุ รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว สี แสงเงา มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สามารถใช้หลักการจัดขนาด สัดส่วนความสมดุล น้ำหนัก แสงเงา ตลอดจนการใช้สีคู่ตรงข้ามที่เหมาะสมในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ 3 มิติ เช่น งานสื่อผสม งานวาดภาพระบายสี งานปั้น งานพิมพ์ภาพ รวมทั้งสามารถสร้างแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ด้วยวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่แตกต่างกัน เข้าใจปัญหาในการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักการลด และเพิ่มในงานปั้น การสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ของตน รู้วิธีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ตลอดจนรู้และเข้าใจคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม

2. รู้และเข้าใจบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิตและสังคม อิทธิพลของความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนา และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเสียงดนตรี เสียงร้อง เครื่องดนตรี และบทบาทหน้าที่ รู้ถึงการเคลื่อนที่ขึ้น ลง ของทำนองเพลง องค์ประกอบของดนตรี ศัพท์สังคีตในบทเพลง ประโยค และอารมณ์ของบทเพลงที่ฟัง ร้อง และบรรเลงเครื่องดนตรี คั่นสอดอย่างง่าย ใช้และเก็บรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี อ่าน เขียนโน้ตไทยและสากลในรูปแบบต่าง ๆ รู้ลักษณะของผู้ที่จะเล่นดนตรีได้ดี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกของบทเพลงที่ฟัง สามารถใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมทางนาฏศิลป์และการเล่าเรื่อง

4. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมต่าง ๆ เรื่องราวดนตรีในประวัติศาสตร์ อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อดนตรี รู้คุณค่าดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์

5. รู้และเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์พื้นฐาน สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์

6. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบการแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณี เห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

กลุ่มศิลปินมีหลักการวัดผลและประเมินผลดังนี้

1. วัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
2. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล
3. วัดผลทางด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

สื่อการเรียนรู้

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศิลปะลายไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับศิลปะลายไทย ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ความหมายของลายไทย

คำว่า “ลาย” หมายถึง เส้นที่เขียนหรือแกะสลักให้เป็นรูปต่าง ๆ บ่งบอกถึงภูมิปัญญาของคนไทย ช่างไทย ที่มีจินตนาการ (Imagination) ในเชิงสร้างสรรค์ที่มีแบบอย่างเฉพาะตัวนับเป็นงานประดิษฐ์กรรม (Invention) ในเชิงศิลปะชั้นสูง โดยช่างมองเห็นความงามของธรรมชาติที่ต้องมีการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลาจึงเกิดแรงจูงใจ Motivation ที่จะเก็บความงามของธรรมชาติไว้ให้คงอยู่ โดยใช้วิธีการทางศิลปะ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น จึงมีการให้ความหมายของลายไทยตามลักษณะวิธีการสร้างสรรค์ (ศิริวัฒน์ นารีเลิศ, 2555 : เว็บไซต์) ดังนี้

1. ลายไทยในเชิงจิตรกรรม หมายถึง ลักษณะของลายที่เขียนลงไปบนพื้นเรียบ ๆ เป็นการเขียนลวดลายที่มีลักษณะเป็น 2 มิติ

2. ลายไทยในเชิงประติมากรรม หมายถึง ลายที่มีลักษณะยกจากพื้นขึ้นมาเล็กน้อย โดยจะมีความตื้นลึกมากกว่าลวดลายในงานจิตรกรรม อาจเป็นลายนูนต่ำ ลายนูนสูง หรือลอยตัวก็ได้

3. ลายไทยในเชิงสถาปัตยกรรม หมายถึง ลายที่ประกอบอยู่ในงานสถาปัตยกรรมมีทั้งแบบ 2 และ 3 มิติ

3.2 วิวัฒนาการของลายไทย

พระทวารภินิมิต (ฉาย เทียมศิลปชัย) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลายไทยไว้ใน “สมุดตำราลายไทย” ว่า ลวดลายแรกที่มนุษย์รู้จักสร้างสรรค์ขึ้นนั้นเป็นลายง่าย ๆ เหมือนกับเด็กเขียนเล่น อาจเป็นเส้นสลับกันไปมาอย่างขาดระเบียบต่อมาเมื่อเริ่มรู้จักความสวยงามมากขึ้น ก็เริ่มมีการจัดเส้นให้ตั้งบ้าง นอนบ้าง ทแยงบ้าง สลับกันไปเพื่อให้สวยงามมากกว่าเดิม และยังมนุษย์มีความแตกฉานทางปัญญามากขึ้นเท่าใด ก็เริ่มรู้จักดัดแปลงให้ลายเส้นธรรมดานั้นมีความสวยงามมากขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเส้นโค้งวงกลม ฯลฯ ลายไทยเป็นศิลปะประดิษฐ์ชั้นยอดเยี่ยมของชาติ ลายไทยมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว มีความอ่อนพลิ้วที่แผงความเยียบคมทั้งทางด้านความคิด และฝีมือที่เป็นศิลปอันสูงส่ง ลายไทยไปปรากฏอยู่ ณ ที่ใดก็จะทำให้ที่แห่งนั้นสูงค่า สง่างามเป็นพิเศษ ลายไทยมีหลักการมีทฤษฎีที่มีมาที่เกิด และวงศ์ตระกูลลายไทย จึงเป็นศาสตร์ทางศิลปะชั้นเยี่ยมของโลกก็ว่าได้ (เสน่ห์ ธนารัตน์สฤณี.มปป.: คำนำ)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าลายทุกลายมีความงดงามรับกันอย่างไม่น่าเชื่อเป็นลักษณะที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของคนไทยที่เป็นชาติเสรี รักอิสระแสดงถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทยออกมาอย่างแท้จริง ในลวดลายนั้นๆ ลายไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเองที่เด่นชัดมาก จากหลักฐานที่ปรากฏจะเห็นว่าลายไทยมีมาช้านานแล้วตั้งแต่โบราณกาล จากหลักฐานที่ปรากฏ เช่น ตามโบสถ์ วิหาร ประคูหรือบ้านทรงไทยจะมีลวดลายของลายไทยแกะสลักไว้อย่างละเอียดงดงาม (พิทักษ์ สายัณห์. 2547 : 5) ลายไทยเป็นศิลปะที่ประดิษฐ์คิดค้นมาจากสมองของคนไทยโบราณจากกิ่งก้าน เถาไม้ เลื้อยให้ได้ส่วนสัดช่องไฟสวยงาม และมีชื่อเรียกลายไปต่าง ๆ กัน เพื่อป้องกันการเหมือนกันจนทำให้เกิดความสับสน เช่น ลายก้านขด จะม้วนเหมือนกันหอย กนกเปลวหรือลายเปลว ยอดของลายตอนบนจะสลัดเหมือน เปลวไฟ เป็นต้นลายไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ธรรมชาติเป็นมูลเหตุจูงใจในการเขียนลวดลายไทย เช่น ความงามของดอกกรัก นอกจากจะนำมาร้อยเป็นพวงอุบะแล้ว ช่างเขียนบางคนยังประทับใจในความงามของรูปทรง สีและพื้นผิวของดอกกรักจึงนำมาผูกเป็นลายอื่นเพื่อใช้ในการตกแต่งต่างๆ เช่นเป็นลายเพดาน ลายดอกฟ้า เป็นต้น ในการประดิษฐ์ดอกลายนี้ ส่วนใหญ่มักจะใช้รูปทรงของดอกไม้หลายๆ ขนาดมาประกอบกันเป็นรูปดอก เช่น ลายดอกลอยที่ใช้รูปทรงของดอกบัว ขนาดต่างๆ มาประกอบกันได้อย่างงดงาม (บุญมา แฉ่งฉายา.2545 : 37) ซึ่งถ้าถามนักเรียน เรื่อง

ดอกบัวคงไม่มีนักเรียนคนไหนที่จะบอกว่าไม่รู้จักเพราะดอกบัวเป็นดอกไม้ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยเรามาเนิ่นนาน ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่มีรูปลักษณะสวยงามในตัวเอง คนไทยเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้ชั้นสูง จึงมักจะนำมาบูชาพระพุทธ ถวายพระสงฆ์ หรือจะเห็นได้จากพระพุทธรูปซึ่งมักจะมีฐานรองรับเป็นรูปดอกบัว เป็นต้นลักษณะของลายไทยมีอยู่หลายแบบ จากหลายสมัยด้วยกัน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการตกแต่งในทางศาสนาแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นลายประดับอาคาร ฐานพระพุทธรูป หรือประกอบภาพเขียน ลายไทยอาจแบ่งได้ตามลักษณะลายที่ได้วิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาอย่างกว้างๆ ใน 2 สมัย คือ สมัยก่อนที่ชนชาติไทยเข้าปกครองประเทศและสมัยที่ชาติไทยเข้าปกครองแล้ว สมัยแรกแบ่งเป็น ศิลปะทวารวดี ศิลปะศรีวิชัย และศิลปะลพบุรี ส่วนสมัยหลังแบ่งเป็น ศิลปะเชียงแสน ศิลปะสุโขทัย ศิลปะอยุธยา และศิลปะรัตนโกสินทร์ (บุญมา แจ่มฉายา. 2545 - 39)

สรุปว่า ลายไทย เริ่มจากการวาดลายเส้นง่าย ๆ และเริ่มพัฒนามาเป็นลายเส้น ชับซ้อน และสวยงามขึ้น จนในที่สุดจึงกลายเป็นลายไทยซึ่งมีความงดงาม มีความอ่อนพลิ้วที่แฝงความเฉียบคมทั้งทางด้านความคิด และฝีมือที่เป็นศิลปะชั้นสูง กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่รู้จักกันในนาม “ลายไทย”

3.3 ลักษณะของศิลปะลายไทย

ศิลปะไทยมี “ความสง่างามอย่างนุ่มนวล” เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นจากความมั่นคงใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่เป็นศิลปะที่มีความงามเหนือธรรมชาติ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศิลปะไทยงดงามมากกว่าชาติอื่น ๆ (โชคก เก่งเขตรกิจและผดุง อารีพันธุ์. 2529 : 60) ดังนี้

1. ความสุขสมบูรณ์และความปลอดภัยทางภูมิศาสตร์
2. ความเป็นอิสระเสรีทางประวัติศาสตร์
3. ความมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา
4. ความเป็นย่านกลางในการรับอารยธรรมจากอารยประเทศ
5. ความมั่นคงในวัสดุก่อสร้าง

สรุปได้ว่า ลักษณะของศิลปะลายไทย คือ ความงดงามอย่างเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางด้านความสมบูรณ์และความปลอดภัยทางภูมิศาสตร์ ความเป็นอิสระเสรีทางประวัติศาสตร์ ความมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา ความเป็นย่านกลางในการรับอารยธรรมจากอารยประเทศ และความมั่นคงในวัสดุก่อสร้าง

3.4 หลักการเขียนลายไทย

มานิต หล่อพินิจ (มปป. : 6) กล่าวว่า การประดิษฐ์ลายหรือผูกลายไทยนั้นจะได้ผลดีและงดงามจะต้องยึดหลักการเขียน 9 ประการดังนี้

1. ชนิดของแบบลายกระหนกผู้เขียนจะต้องพิจารณาเลือกชนิดของกระหนกว่ากระหนกชนิดนั้นๆ จะเหมาะสมกับวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างที่จะประดับลายลงไป
2. ที่ออกเถาของลาย ลายไทยจะต้องมีที่ออกเถาของลาย เขียนขึ้นลอยๆ ไม่ได้ เพราะดูแล้วจะไม่งดงาม เนื่องจากขาดสิ่งปกปิด จำเป็นต้องซ่อน โคนที่ออกเถาของลายซึ่งใช้เป็นห้าขบนกคาบ ตาลาย หรือทรงเหลี่ยมวงกลมต่างๆ แล้วแต่ลวดลายที่จะเขียนขึ้น
3. การเขียนเถาของลายลายจะงามหรือไม่งามนั้นอยู่ที่เถา เส้นเถาจะต้องเคลือบแฝงไปด้วยศิลปะตามประเภทของเถาได้แก่ เถาก้านขด เถาเลื้อย เถาเกี่ยว-พัน ฯลฯ แต่เถานั้นก็เหมาะสมกับกระหนกบางชนิด ฉะนั้นการเขียนจำเป็นต้องเลือกเถาและเขียนให้เข้ากับกระหนก แต่ควรระวังการเขียนอย่าให้เถาหัก หรือคดงอ
4. การแยกเถาของลายลายไทยจะแยกเถาออกที่อ้อๆ ไม่ได้ ต้องมีตัวช่วยแยกเพราะตัวลายที่ทำหน้าที่แยกจะมีลีลาการรับเถาของลายด้วยความอ่อนโยนและแยกเถาของลายออกได้อย่างสวยงามไม่แข็งกระด้าง
5. ทรงกระหนกคาบและก้าน ตัวกระหนกต้องอยู่ในทรวดทรงที่งดงามทุกตัว ถึงแม้ว่าตัวกระหนกจะอยู่ในท่าทางหรือทรงใดก็ตามจำเป็นต้องเขียนให้ดูดีได้สัดส่วนทุกตัวต้องมีความอ่อนโยนเหมือนกันหมด เข้าพุ่มกับเถาของลาย และมีลักษณะรวมกันได้กับกระหนกตัวอื่น ๆ ตลอดจนกาบ ก้าน โดยไม่ขัดตาคาบและก้านมีความสำคัญรองลงมาจากกระหนก ก้านจะต้องมีความอ่อนโยนโค้งเลื้อยออกจากเถาโดยไม่คดงอ กาบก็จะต้องช่วยประคับประคอง เชิดตัวกระหนกให้งดงามขึ้น
6. การสอดไส้คือการบาก แบ่งตัวกระหนก คาบ ก้านทั่วไปให้มีจังหวะและความเหมาะสม อย่างบาก แบ่ง สอดไส้ให้ตัวกระหนกละเอียดหรือหยาบจะทำให้ลายขาดความสวยงาม
7. การตัดเส้น การตัดเส้นมีความสำคัญพอๆ กับการเขียนลาย จะต้องใช้ความระมัดระวังมิให้เส้นที่ตัดเล็กหรือใหญ่ต้องให้เท่าๆ กัน รวมทั้งการบาก สอดไส้แบ่งตัว การตัดเส้นต้องตัดเลาะริมเส้นดินสอไปโดยตลอด เมื่อตัวเรียบร้อยแล้วจึงใช้ยางลบ หนึ่งในการตัดเส้นบางที่จะเอาเรียบร้อยเลยไม่ได้ บางตอนอาจจะคดงอหรือเกิดความไม่สะอาด ถ้าเป็นลายขาวพื้นดำหรือลายดำพื้นขาวให้ใช้ฟู่กันป้ายสีโปสเตอร์ขาวตบแต่ง
8. การจัดระยะช่องไฟการเขียนลายกะให้มีช่องไฟพื้นให้เท่าๆ กัน จะมีช่องไฟถี่ๆ ห่างๆ ไม่ได้ ฉะนั้นการจัดช่องไฟพื้นของลายจึงสำคัญ ในการจัดช่องไฟพื้นนี้อาจมีบางตอนที่ต้องเขียนให้ช่องไฟโตกว่าปกติก็ได้ เช่น รอบๆ ภาพที่ประกอบอยู่ในลวดลาย ทั้งนี้เพื่อให้ภาพนั้นเป็นจุดเด่นและสะดุดตา

9. การพลิกแพลงวาดลายต่างๆ ต้องมีลูกเล่นไม่จี๊ดจ๊าด การเขียนซ้ำซากจะปราศจากรสชาติ ต้องเขียนให้มีลักษณะแปลกแตกต่างกันโดยวิธีเขียนสอดใส่ข้อควรระวัง คืออย่าให้เสียรูปทรงทั้ง กระหนกกาบ ก้าน และเถาด้วย

การประดิษฐ์พลิกแพลง ควรเพิ่มเติมเป็นภาพไทย สัตว์ ยักษ์ ลิง ฯลฯ โดยประดิษฐ์ภาพนั้นลงในลวดลายนั้นๆ ส่วนเถาของลายก็ควรเขียนให้ไขว้กันบ้างคุดพันกันบ้าง และให้สลับซับซ้อนกันบ้าง เพื่อให้เพิ่มรสชาติในการออกลายตลอดจนการเขียน นกคาบหน้าขบ และ ตาลายการเขียนลายที่คตินั้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะต้องใช้เสมอไป จึงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถเขียนลายไทยได้เป็นอย่างดีในโอกาสต่อไป

3.5 เทคนิคการเขียนศิลปะลายไทย

บุญมา แฉ่งฉายา(2545 : 50) กล่าวว่า การเขียนศิลปะเป็นลายไทยก็เหมือนกันกับการเขียนภาพโดยทั่ว ๆ ไป เป็นเรื่องที่ยาก ไม่สับสนซับซ้อนเหมือนดังที่นักเรียนบางคนกล่าวกัน ซึ่งหลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาแล้วว่า ลายที่เขียนนั้นเรียกว่าลายอะไร มีรูปลักษณะอย่างไร ใช้ประโยชน์อย่างไร และมีคุณค่าประการใดบ้างแล้วนักเรียนยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเขียนหรือเทคนิคการเขียนศิลปะลายไทยเพื่อเป็นการสร้างทักษะและความสามารถให้แก่ตนเองอีก นักเรียนต้องมีการเตรียมพร้อมสำหรับตนเอง ดังนี้

1. ความต้องการของนักเรียนนักเรียนมีความต้องการอย่างไร กล่าวคือ ประเภทที่ต้องการเรียนเพื่อนำความรู้และความชำนาญไปเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ผู้สอนจะต้องจัดบทเรียนให้ตรงตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคนให้มากเป็นพิเศษ

2. ความตั้งใจของนักเรียนนักเรียนจะต้องมีสมาธิพอสมควรซึ่งในการฝึกหัดเขียนลายไทยนั้นต้องใช้ความพยายาม อดทนมาก กล่าวคือแต่ละลายถึงแม้จะเป็นลายเบื้องต้นง่ายๆ แต่ก็จะต้องลุ่มหลงได้ ถ้าไม่ตั้งใจฝึกเขียนอย่างจริงจัง และไม่เขียนโดยสม่ำเสมอ

3. ความรู้และความเข้าใจของนักเรียน นักเรียนต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปะลายไทยพอสมควร เช่น ลายไทยนั้นได้แบบอย่างแนวคิดมาจากธรรมชาติ ได้แก่ ดอก ใบ เถา กาบ และตาของต้นไม้ นอกจากนี้ยังได้แนวคิดมาจากเปลวไฟ ฟันปลา รวงผึ้ง รังผึ้ง ปลาไหล ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปทรงของกระหนกและตัวลายไทยทุกตัวแม้จะอยู่ในตำแหน่งหรือลักษณะใดก็ตามรูปทรงนั้นก็จะมีลักษณะของกลีบบัวหรือดอกบัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องศึกษาต่อไปอีกว่าช่างเขียนลายไทยได้ดัดแปลงขึ้นเป็นลายใหม่เสมอ ได้แก่ ลายเปลว ลายก้านขด ลายหน้ากระดาน และลายบัว เป็นต้น ซึ่งลักษณะภาพลายไทยจะมีส่วนสำคัญที่เส้น ตัวลาย ช่องไฟและส่วนประกอบลายทั้งหมดเช่น เถา กาบ นกคาบ ฯลฯ เพราะสิ่งดังกล่าวเหล่านั้นจะเป็นแนวคิดหลักในการฝึกของตัวเอง

4. การมีทัศนคติและความรู้สึกในคุณค่าผู้เขียนลายจะต้องมุ่งสร้างขึ้นเพื่อให้ผลงานของตนเองมีหน้าที่รับใช้และช่วยเหลือสังคมเป็นจุดประสงค์ใหญ่เพราะลายไทยให้ความเพลิดเพลินทั้งผู้เขียนและผู้ชม แต่ผู้เขียนต้องเขียนด้วยความตั้งใจ เป็นผู้เขียนที่ชอบสังเกต เปรียบเทียบ ศึกษา ค้นคว้าอยู่เสมอ ๆ และผู้ชมก็ต้องชมด้วยการพิจารณาด้วยความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยอย่างแท้จริงด้วย

ประการสำคัญที่เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของลายไทยนี้ก็คือ ต้องมีความรักความศรัทธาในลายที่จะเขียน หรือที่ช่างลายมักเรียกกันว่า “มีใจที่จะเขียน” ซึ่งต้องเขียนด้วยความเชื่อมั่นในตัวเองว่าเขียนได้

3.6 รูปแบบของลายไทยและการนำไปใช้

ลายไทยมีรูปแบบและมีประเภทหลายประเภท แต่ละชนิดของลายที่จำเป็นต้องเรียนรู้ฝึกหัดเขียนและถือว่าเป็นแม่ลายสำคัญ ดังนี้

1. ลายกระหนก

จากการศึกษาลักษณะของลายไทย โดยเฉพาะลายกระหนก มานิต หล่อพินิจ (2536 : 8) อธิบายว่า พื้นฐานในการเขียนลายไทยควรรู้จักตัวกระหนกเสียก่อน ถ้ายังเขียนตัวกระหนกไม่ดีพอ การเขียนลายไทยก็ไม่ได้รับผลดี

ปฏิพันธ์ คารดาษ (2538 : 31 - 51) อธิบายว่า ในกระบวนลายไทยลายที่ปรากฏชื่อสำคัญมากที่สุด คือ ลายกระหนก จากการสืบค้นคำในภาษามคธแปลว่า ทอง ภาษาสันสกฤตแปลว่า หนาม ความหมายทั้ง 2 พ้องกันด้วยลักษณะของตัวลายเป็นหนามและมักใช้ทองประดับในภาษาช่างเขียนไทยแต่เดิมเรียกว่า ลายยอดอ่อนงาม มักเรียกและเขียนว่า กระหนกซึ่งเป็นศิลปะชั้นสูง และวิธีการค่อนข้างยาก หรือ จะเขียนผูกลายให้งดงาม ต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญ ประกอบด้วยเขี้ยวและไหวพริบ ครูช่างโบราณจึงเรียนหลักสูตรใหญ่ที่สำคัญในกระบวนลายไทยเป็น 4 หมวด คือ กระหนก นารี กระบี่ กระษ

กระหนกเป็นแม่ลายที่มีลายละเอียดซับซ้อน มีรูปลักษณะเป็นก่อกาบ กิ่ง ก้าน ใบ ผูกเป็นลายเลียนแบบธรรมชาติ โดยผูกเป็นลวดลายมีประมาณกว่า 13 ชนิด เช่น กระหนกสามตัว กระหนกเปลว กระหนกใบเทศ กระหนกหางโต เป็นต้น

ภิญโญ สุวรรณคีรี (2541 : 3) อธิบายว่า “ลายกระหนก” ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของลายไทยนั้นสันนิษฐานว่ามีต้นกำเนิดจากการนำเอาธรรมชาติมาดัดแปลง บางท่านว่าเกิดจากดอกบัวผ่าซีก หรือการมัดดอกบัว 3 ดอก เข้าด้วยกัน บางท่านว่าเกิดจากรวงข้าว แตกต่างกันไปตามจินตนาการของช่างผู้สร้างสรรค์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงอธิบายเกี่ยวกับ เรื่องลายกระหนกนี้ไว้ในตราพระราชดำริว่า “เป็นลายใบไม้ตะแบกบ้าง ตรงบ้าง คว่าบ้าง หงายบ้าง ใบอ่อนบ้าง แก่บ้าง แต่ไม่ได้เขียนเป็นใบตรงๆ อย่างอาร์ติสติกปอยน์ออฟวิว ลายอย่างนั้นมักเขียนด้วยเส้นทอง จึงเรียกกันว่าลายกระหนก แปลตามตรงว่า “ลายทอง” (ภิญโญ สุวรรณคีรี.2541:3)

2. ลายกระจัง

โชค เก่งเขตรกิจ (2528 : 65 - 67) ได้อธิบายไว้ดังนี้ ลายกระจังเป็นลายไทยรูปแบบหนึ่งที่เรียงต่อกันเป็นแนวยาว เพื่อกั้นเชิงลวดลาย หรือเป็นตัวเริ่มของลวดลายมีรูปแบบและชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เกิดจากโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวทางในการเขียนแตกต่างกัน เช่น กระจังพื้นปลา กระจังตาอ้อย กระจังใบเทศ กระจังหู หรือกระจังปฏิญาณ เป็นต้น

ปฏิพันธ์ คารดาษ (2538 : 189) ได้กล่าว ถึงที่มาของลายกระจังไว้ ดังนี้ กระจัง คือ ลายไทยซึ่งอยู่ในรูปทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่ว อาจมาจากทรงของดอกบัวหรือกลีบบัวโดยเฉพาะลายตาอ้อยและใบเทศ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลายกระจังปฏิญาณอีกต่อหนึ่ง รูปร่าง รูปทรงของตัวกระจัง กล่าวกันว่า มาจากทรงของดอกบัวตัดหัวและกลีบบัว หรืออาจมาจากส่วนของตาที่ติดอยู่ตามปล้องต้นอ้อย จึงมีชื่อว่า ตาอ้อย หรือกระจังตาอ้อย

บุญมา แฉ่งฉายา (2545 : 79) ได้อธิบายไว้ดังนี้ กระจังตาอ้อยเป็นลายที่มีรูปร่างเรียวขึ้นเหมือนตาอ้อย เป็นลายที่ทรงตัวอยู่ในรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า เส้นรอบนอกอ่อนโค้งคล้ายทรงกลีบดอกบัว การบวกลายควรคิดถึงช่วงจังหวะของการแบ่งตัวลาย ต้องให้ได้สัดส่วนพอเหมาะกันทั้งสองข้างก็ต้องให้เท่ากัน ภายในสอดใส่กระจังตาอ้อยใช้เป็นตัวยอดของกระจังใบเทศ เมื่อจัดวางประกอบเป็นลายติดต่อซ้าย-ขวา ก็จะกลายเป็นลายบัวลายหน้ากระดาน ลายบัวคว่ำ บัวหงาย เป็นต้น

ฉลอง สุนทรนนท์ (2547 : 195) ได้อธิบายไว้ดังนี้ ลายกระจังเป็นการสร้างสรรค์ลวดลายให้รูปร่างของลวดลายโดยรวมมีลีลาและทิศทางเดินของลายอยู่ภายในกรอบรูปร่างสามเหลี่ยม โดยนำรูปแบบของพืชในบางส่วนมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ลวดลาย และเรียกชื่อให้สัมพันธ์กับพืชนั้น ๆ เช่น กระจังตาอ้อย เป็นต้น

3. ลายประจายาม

มานิต หล่อพินิจ (2536 : 29) ได้อธิบายว่า ประจายาม ได้มาจากความนึกคิดมาจากลูกจันทร์ เป็นลายอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมทแยงมุมตรงกลางเป็นรูปวงกลม รอบนอกทั้งสี่ด้านประกอบด้วย บัว กระจังใบเทศ กระจังหู เป็นแม่ลาย ใช้ออกลายหรือใช้บากแบ่งตัวได้หลายแบบตามความเหมาะสม

นงคัมุข ไพโรพินุลย์กิจ (2541 : 14) ได้อธิบายว่า ดอกประจํายามเป็นลายที่ถือได้ว่าเป็นแม่ลาย เพราะสามารถใช้ออกลาย ห้ามลาย แยกลาย ใช้ประกอบกับลายอื่นหรือนำลายอื่นมาประกอบกำเนิดเป็นลายอื่น ๆ อีกมา ไม่ว่าจะเป็นลายประจํายามรักร้อย ประจํายามก้านแย่ง เป็นต้น ลวดลายทั้งหมดล้วนมาจากการนำดอกและใบมาประกอบกันทั้งสิ้น

มานะ ทองสอดแสง (2542 : 41) ได้อธิบายว่า ลายประจํายาม มีลักษณะเป็นลายดอกสี่เหลี่ยม ลายลักษณะนี้มักจะมีที่มาจากดอกไม้ เช่น ดอกชัชพฤกษ์ ลายประจํายามนี้เป็นแม่ลายสำหรับตกแต่งสิ่งต่าง ๆ เช่น ตามขอบประตูหรือหน้าต่างของโบสถ์ วิหาร และพลับพลา ลายประจํายามนี้ได้มีการใช้ลายกระหนกเข้าไปประกอบเป็นลายหน้ากระดานในลักษณะต่าง ๆ เช่น ลายประจํายามก้านปู ลายประจํายามก้านแย่ง ลายประจํายามลูกโซ่ นอกจากนั้นยังสามารถใช้ลายประจํายามประดิษฐ์เป็นลายลูกปักต่าง ๆ ได้อีก เช่น ลายลูกปัก ลายหน้ากระดานลูกปัก หน้ากระดานลูกปักก้านปู หรือนำไปใช้เป็นลายดอกลอย

สรุปว่า รูปลายมีรูปแบบ และหลายประเภท ได้แก่ ลายกระหนกซึ่งเป็นแม่ลายที่มีลายละเอียดซับซ้อนลายกระจ้ง ซึ่งมีลักษณะเป็นลายไทยซึ่งอยู่ในรูปทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่ว และลายประจํายาม ซึ่งมีลักษณะเป็นลายดอกสี่เหลี่ยม

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะ ในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ความหมายของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกเป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมทักษะให้เกิดความชำนาญ ดังนั้นจึงมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ดังนี้

พรชัยผาดโรสง (2545 : 31) ให้ความหมายว่าแบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอน ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเอง ช่วยให้นักเรียน มีพัฒนาการในการเรียนรู้ ทักษะเพิ่มขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 641) ให้ความหมายว่า แบบฝึกหัด หมายถึง แบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ

จิตรา สมพล (2547 : 10) ให้ความหมายว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียน การสอน สำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติด้วยความสนใจสนุกสนาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะเพิ่มขึ้น

สุเทวี แก้วนิมิตติ (2547:37) ให้ความหมายว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด หรือ แบบเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนที่เป็นตัวอย่างปัญหา ที่ครูจัดให้นักเรียน ได้ฝึกตอบ ฝึกปฏิบัติ เพื่อเพิ่มทักษะ และประสบการณ์ในการเรียน

ปริศนา พลหาญ (2549: 48) ให้ความหมายว่า แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด หรือแบบเสริมทักษะ หมายถึง การจัดประสบการณ์การฝึกโดยใช้ตัวอย่างปัญหา หรือคำสั่งที่ตั้งขึ้น เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเอง และเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา นักเรียนได้เรียนรู้อย่าง สนุกสนาน

พงษ์ศักดิ์ พางาม(2549 : 24) ให้ความหมายว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียน ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีทักษะ และมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้น

จากความหมายของแบบฝึกข้างต้นสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอน ประเภทหนึ่งที่ทำให้ นักเรียนปฏิบัติด้วยความสนใจ สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มากขึ้น ในงานวิจัยครั้งนี้แบบฝึกทักษะการเขียนลายไทย หมายถึง สื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเขียนศิลปะลายไทยในหัวข้อที่มาของศิลปะลายไทย รูปแบบและประเภทของลายไทย และการนำไปใช้ โดยใช้แบบประเมินทักษะการเขียนศิลปะลายไทย ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการเขียนศิลปะลายไทยมากขึ้น

4.2 ความสำคัญของแบบฝึก

ในการฝึกทักษะของนักเรียนนั้นครูจะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เร้าความสนใจของผู้เรียน นอกจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมแล้ว ครูยังต้องสร้างแบบฝึกเพื่อช่วยเหลือนักเรียน เพราะนักเรียนที่เรียนโดยไม่มีแบบฝึกช่วยเลย หรือมีแต่เพียงส่วนน้อย จะทำให้นักเรียนพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นแบบฝึกทักษะจึงมีความสำคัญดังนี้

นิลาภรณ์ธรรมวิเศษ (2546 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึก ที่ครูนำมาเป็นเครื่องมือในการสอน จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะต่างๆ ให้ดีขึ้น

จิตรา สมพล (2547 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า แบบฝึกทักษะมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ เป็นสื่อและเป็นอุปกรณ์ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

ความสำคัญของแบบฝึกที่กล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยเฉพาะ

4.3 ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ในการเรียนการสอนการเขียนศิลปะลายไทย จำเป็นต้องอาศัยแบบฝึก ซึ่งแบบฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การเรียนการสอนของนักเรียนประสบความสำเร็จและบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้

นิลาภรณ์ธรรมวิเศษ (2546 : 13) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะ ดังนั้นแบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครู ทำให้ครูลดภาระการสอนลงได้ ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ และเพิ่มความมั่นใจในการเรียน ได้เป็นอย่างดี

สุเทวี แก้วนิมิตดี (2547 : 40) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า ประโยชน์ ของแบบฝึก ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น มีความเชื่อมั่น มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ นักเรียนสามารถใช้ ทบทวนบทเรียน และเห็นความก้าวหน้าของตนเองด้วย ตลอดจนช่วยลดภาระการสอนของครู ใช้ เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนทำให้ครูทราบจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน ได้ชัดเจน อันเป็นแนวทางใน การปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

พงษ์ศักดิ์ พางาม (2549 : 26) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อ การเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มทักษะ เพิ่ม ประสิทธิภาพ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน

เพทตี้ (Petty. 1963 : 421-435) กล่าวว่า แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาที่ต้องฝึก ทักษะอย่างมาก ได้แก่ 1) แบบฝึกเป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียน เป็นอุปกรณ์การสอน ที่ช่วย ลดภาระครูได้มาก เพราะจะได้จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ 2) ช่วยเสริมทักษะในวิชาที่เรียน 3) สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) ทำให้ทักษะที่เรียนมีความคงทน 5) เป็นเครื่องมือ วัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนแต่ละครั้ง 6) เป็นแบบฝึกหัดที่จัดทำเป็นรูปเล่ม นักเรียนสามารถ เก็บรักษาไว้ ใช้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเอง 7) ทำให้ครูมองเห็นปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและ 8) ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

จากประโยชน์ของแบบฝึกที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบฝึกที่ดี และมีประสิทธิภาพ ช่วยทำ นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ที่เรียนให้คงทน สนองความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยครู ทำให้ครูลดภาระการสอนลงได้ ทำ ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุง การเรียนการสอนต่อไป

4.4 หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ

การสร้างแบบฝึกทักษะจำเป็นมากที่จะต้องอาศัยหลักจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะแบบ ฝึกทักษะจะมีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือตรงตามจุดประสงค์ของการฝึกได้นั้น การสร้าง

แบบฝึกทักษะต้องอาศัยหลักจิตวิทยาประกอบ เพื่อความเหมาะสมถูกต้อง ในการที่จะนำแบบฝึกไปใช้กับนักเรียนตามวัย ความสามารถ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคล

กิตติยาพร เนื้ออ่อน (2551 : 57) ได้สรุปถึงทฤษฎีการเรียนรู้และหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกไว้ดังนี้

1. กฎการฝึกของธอร์นดิก (Thorndike) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัด หรือการกระทำซ้ำๆ บ่อยๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคง แน่นแฟ้น ของสิ่งที่เรียน ความรู้คงทนถาวร ซึ่งแยกเป็น 2 กฎย่อยคือ

1.1 กฎแห่งการใช้ (Law of used) เมื่อเกิดความเข้าใจ หรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร

1.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of disused) เมื่อเกิดความเข้าใจหรือเรียนรู้แล้วไม่ได้กระทำบ่อยๆ หรือไม่ได้ใช้เลย ย่อมทำให้ค่อยๆ ลบเลือนไปในที่สุดหรือก็เกิดการลืม จนไม่เรียนรู้อีกเลย

2. กฎแห่งผลที่พอใจของธอร์นดิก (Thorndike) หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ต่อไปได้อีก ถ้าได้รับผลที่พึงพอใจก็จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ ทำให้อยากเรียนรู้ต่อไปอีก แต่ถ้าไม่ได้รับผลที่ ไม่พึงพอใจ ก็จะ ไม่อยากเรียนรู้ หรือเบื่อหน่ายและเป็นผลเสียต่อ การเรียนรู้ อาจทำให้ผู้กระทำเลิกทำสิ่งนั้นได้ การนำกฎแห่งผลที่พอใจมาใช้ ครูควรส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจจากการฝึกด้วย การรู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริงว่าใครมีความสามารถความสนใจ ฯลฯ เพียงใด แค่นั้น แล้วพยายามจัดการเรียนการสอน รวมถึงมอบหมายงาน ที่มีความยากง่ายเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้สึกรู้สึก และสามารถทำได้สำเร็จในงานที่ตนได้รับมอบหมายก็จะทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะฝึกมากขึ้น

หลักจิตวิทยาจะช่วยเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะซึ่งต้องคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาความเหมาะสมกับวุฒิภาวะวัยพัฒนาการความสนใจสติปัญญาความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีการจูงใจนักเรียนให้นักเรียนฝึกทำมากๆ ทำบ่อยๆจนคล่องแม่นยำและเกิดความชำนาญ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 หลักการสร้างแบบฝึก

การสร้างแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำหลักและวิธีการต่างๆมาใช้ให้เหมาะสมถูกต้องในการที่จะนำแบบฝึกไปใช้กับนักเรียนให้เหมาะสมกับวัยความสามารถความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนให้มากที่สุดดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

แกงน์ (Gagne. 1974 : 27-46) ได้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้และการจำไว้ดังนี้

1. การจูงใจ (Motivation) เป็นการชักจูงให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้
2. การทำความเข้าใจ (Apprehending) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจ ในสถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า
3. การเรียนรู้งานที่เรียนรู้อันเป็นความจำ (Acquisition) ขั้นนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลง เกิดเป็นความสามารถอย่างใหม่ขึ้น
4. ความสามารถในการสะสมสิ่งเร้าเก็บไว้ในความทรงจำ (Retention) ขั้นนี้ เป็นการนำสิ่งที่เรียนรู้อันเก็บไว้ในส่วนของความจำเป็นช่วงเวลาหนึ่ง
5. การรื้อฟื้น (Recall) ขั้นนี้เป็นการนำเอาสิ่งที่เรียนไปแล้ว และเก็บไว้นั้นออกมาใช้ในลักษณะของการกระทำที่สังเกตได้
6. การสรุปหลักการ (Generalization) ขั้นนี้เป็นความสามารถใช้สิ่งที่เรียนรู้อันประยุกต์กับสิ่งเร้าใหม่ที่ประสบ
7. การลงมือปฏิบัติ (Performance) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการเรียนรู้
8. การทราบผลย้อนหลัง (Feedback) ขั้นนี้ให้ผู้เรียน ได้รับทราบผลการเรียนรู้

นิลาภรณ์ธรรมวิเศษ (2546 : 23) ได้กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกที่ด้นนั้นต้องใช้ หลักจิตวิทยาในการสร้างเนื้อหาต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีคำอธิบายชัดเจนคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนให้มากที่สุด

จิตรา สมพล (2547 :16) มีความเห็นว่า หลักจิตวิทยาจะช่วยเป็นแนวทาง ในการสร้างแบบฝึกที่ดี น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียน ทั้งช่วยให้ การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความพอใจ และประสบความสำเร็จในการเรียน

พงษ์ศักดิ์ พางาม (2549:31) มีความเห็นว่า หลักการสร้างแบบฝึกทักษะ ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ ความต้องการของผู้เรียนในแง่ของจิตวิทยาการเรียนรู้ และเวลาไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

จากแนวทางในการสร้างแบบฝึกที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรสร้างให้ตรงกับจุดประสงค์ เหมาะสมกับเนื้อหา ความสามารถ ความสนใจ พัฒนาการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้หลักจิตวิทยา ในการสร้างแบบฝึก เนื้อหาเรียงจากง่ายไปหายาก ครุมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย มีสื่อการสอน และภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ เน้นผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ และพัฒนาทักษะ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

4.6รูปแบบการสร้างแบบฝึกทักษะ

รูปแบบการสร้างแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจ และเลือกรูปแบบที่เหมาะสมในการที่จะนำแบบฝึกไปใช้กับนักเรียนให้เหมาะสมกับ วัย ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนให้มากที่สุด ดังที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

กิตยาพร เนื้ออ่อน (2551 : 57 - 67) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นรูปแบบ เป็นสิ่งที่สำคัญในการจูงใจให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติ แบบฝึกจึงควรมีรูปแบบที่หลากหลายมิใช่แบบเดียว จะเกิดความจำเจ น่าเบื่อหน่าย ไม่ท้าทายให้อายุรู้ อยากลอง จึงขอเสนอรูปแบบ ของแบบฝึกที่เป็นหลักใหญ่ไว้ก่อน ส่วนผู้สร้างจะนำไปประยุกต์ใช้ ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบอื่น ก็แล้วแต่เทคนิคของแต่ละคน ซึ่งจะเรียงลำดับจากง่ายไปยากดังนี้

1. แบบถูกผิด เป็นแบบฝึกที่เป็นประโยคบอกเล่า ให้ผู้เรียนอ่านแล้วเลือก ใส่เครื่องหมาย ถูกหรือผิดตามดุลยพินิจของผู้เรียน

2. แบบจับคู่ เป็นแบบฝึกที่ประกอบด้วยคำถามหรือตัวปัญหา ซึ่งเป็นตัวยื่นไว้ในสมุดก๊อช่ายมือ โดยมีที่ว่างไว้หน้าข้อเพื่อให้ผู้เรียนเลือกหาคำตอบ ที่กำหนดไว้ในสมุดก๊อชวยมือมาจับคู่กับคำถามที่สอดคล้องกัน โดยใช้หมายเลขหรือรหัสคำตอบไปวางไว้ที่ว่างหน้าข้อคำถามหรือจะใช้การโยงเส้นก็ได้

3. แบบเติมคำหรือเติมข้อความ เป็นแบบฝึกที่มีข้อความไว้ให้ แต่จะเว้นช่องว่างไว้ให้ผู้เรียนเติมคำหรือข้อความที่ขาดหายไป ซึ่งคำหรือข้อความที่นำมาเติมอาจให้เติมอย่างอิสระ หรือกำหนดตัวเลือกให้เติมก็ได้

4. แบบหลายตัวเลือก เป็นแบบฝึกเชิงแบบทดสอบ โดยจะมี 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นคำถาม ซึ่งจะต้องเป็นคำถามที่สมบูรณ์ ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ส่วนที่ 2 เป็นตัวเลือก คือคำตอบซึ่งอาจมี 3-5 ตัวเลือกก็ได้ ตัวเลือกทั้งหมดจะมีตัวเลือกที่ถูกที่สุดเพียงตัวเดียว ส่วนที่เหลือเป็นตัวลวง

5. แบบอัตนัย คือ ความเรียงเป็นแบบฝึกที่มีตัวคำถามเขียน จะต้องเขียนบรรยายตอบอย่างเสรีตามความรู้ความสามารถ โดยไม่จำกัดคำตอบ แต่จำกัดในเรื่องเวลา อาจใช้รูปของคำถามต่างๆไป หรือเป็นคำสั่งให้เขียนเรื่องราวต่างๆ ก็ได้

ทักเกอร์ (Tucker. 1969 : 10) มีความเห็นว่า แบบฝึกควรมีรูปแบบและโครงสร้างที่จะฝึกอย่างเพียงพอ ทุกแบบฝึกต้องมีความหมายเหมาะสมตามจุดมุ่งหมาย แบบฝึกที่มีประโยคคำสั่งยาวเกินไป และจำนวนข้อมากไปจะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อนักเรียน

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ รูปแบบการสร้างแบบฝึกสรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึก รูปแบบเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นสิ่งจูงใจ เร้าความสนใจ ยั่วให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากฝึก อยากปฏิบัติ ดังนั้นควรสร้างแบบฝึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ไม่ใช่ใช้รูปแบบเดียว เพราะไม่น่าสนใจ ไม่ท้าทาย น่าเบื่อ

หน้าย ทุกแบบฝึกต้องตรงกับจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับเนื้อหา ความสามารถ ความสนใจ มีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ มีคำสั่งที่สั้น ชัดเจน เนื้อหาควรเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

4.7 ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี

การจัดทำแบบฝึกเพื่อฝึกทักษะให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้น ต้องอาศัยลักษณะและรูปแบบของแบบฝึกที่มีอยู่หลายรูปแบบ ซึ่งแบบฝึกนั้นจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับทักษะที่จะฝึกด้วย แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบของแบบฝึกที่ดีมีนักการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

ปราณี อยู่คง (2546:10) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. มีลักษณะเข้าใจง่าย มีคำอธิบายชัดเจน
2. มีหลายแบบ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน
3. ทำท่ายให้นักเรียนใช้ความสามารถและฝึกด้วยตนเอง

นิลาภรณ์ธรรมวิเศษ (2546:19) กล่าวไว้ว่า แบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายๆด้าน ให้มีรูปแบบที่น่าสนใจ ใช้แบบฝึกสั้นๆตามลำดับความยากง่าย ตรงตามเนื้อหาเหมาะสมกับวัย เวลา ความสามารถ ความสนใจและสภาพปัญหาของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้แบบฝึกควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกด้านใด มีการกำหนดเวลาในการทำแบบฝึกที่เหมาะสม และแบบฝึกนั้นควรทันสมัยอยู่เสมอ

จิตรา สมพล (2547 : 20) กล่าวไว้ว่า แบบฝึกที่ดีต้องมีหลากหลายรูปแบบ มีคำชี้แจงที่ชัดเจน จุดมุ่งหมายว่าต้องการฝึกด้านใด สำนวนง่าย ได้รับความสนใจและฝึกใช้ความคิด ตรงตามเนื้อหาในหลักสูตร ไม่มากหรือน้อยเกินไป เหมาะสมกับเวลา วัย ความสามารถ ของนักเรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ความพอใจในการเรียน

สุเทวี แก้วนิมิตติ (2547 : 39) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดี มีลักษณะเข้าใจง่าย มีหลายรูปแบบ เหมาะสมกับวัย ความสามารถและมีความหมายแก่ผู้ฝึก ทำท่ายให้ผู้ฝึก ใช้ความสามารถ และอยากฝึกด้วยตนเอง

ปรีศนา พลหาญ (2549: 51) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะต้องนำเนื้อหา จากบทเรียน และมีหลายลักษณะ นอกจากนั้นต้องส่งเสริมความคิด ชักจูงใจ ก่อให้เกิด ความสนุกสนาน จนเกิดความพึงพอใจ และเกิดทักษะตรงตามจุดประสงค์

พงษ์ศักดิ์ พางาม (2549: 27) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีนั้น ควรเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน มีความหมายต่อผู้เรียน มีคำชี้แจงที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป สามารถฝึกด้วยตนเองได้

ริเวอร์ (River. 1968 : 97-100) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. บทเรียนทุกเรื่องควรให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกมาก่อนที่จะเรียนในเรื่องต่อไป

2. การฝึกฝนแต่ละครั้งควรฝึกเพียงแบบเดียว
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. สิ่งที่ฝึกแต่ละครั้งควรเป็นแบบสั้นๆ
5. ประโยคหรือเนื้อหาในแบบฝึกควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
6. แบบฝึกควรให้นักเรียนได้ใช้ความคิดด้วย
7. แบบฝึกควรมีหลายๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. การฝึกควรฝึกในสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และรูปแบบของแบบฝึก จะเห็นได้ว่าแบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึง องค์ประกอบหลายๆ ด้าน คือ มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าจะฝึกด้านใด ตรงตามเนื้อหาเหมาะสมกับวัย เวลา ความสามารถ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพปัญหาของนักเรียน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมความคิดด้วย จูงใจ ทำท่ายผู้ฝึกให้ใช้ความสามารถ มีความพอใจในการเรียน และเกิดทักษะตรงตามจุดประสงค์

4.8 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ

กิตติยาพร เนื้ออ่อน (2551 : 76) ได้สรุป การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ ไว้ว่า การกำหนดค่าประสิทธิภาพ E1 เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ E2 เป็นประสิทธิภาพ ของผลลัพธ์ จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่า ผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงพอใจ โดยการกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนทำงาน และการประกอบกิจกรรม ของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบทั้งหมด นั่นคือ E1/E2 ใช้เกณฑ์เนื้อหา เป็นทักษะไว้ 80/80 วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการคำนวณธรรมดา

E1 ได้จากการเอาคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนได้ถูกต้องรวมกันแล้ว หาค่าเฉลี่ยเทียบส่วนเป็นร้อยละ

E2 ได้จากการเอาคะแนนที่ได้จากการทำข้อสอบหลังการเรียนของผู้เรียนทั้งหมดรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยเทียบส่วนเป็นร้อยละ

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 1 แบบเดี่ยวทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเก่ง ครั้งละ 1 คน นำคะแนนหาประสิทธิภาพเพื่อหาข้อบกพร่อง ทั้งในด้านความชัดเจนของคำชี้แจง วิธีการทำในแต่ละแบบฝึก ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกด้วย แล้วนำแบบฝึกมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 2 แบบกลุ่มย่อย โดยคณะเด็กเก่ง เด็กอ่อน ปานกลาง มาทดลองนำคะแนนคำนวณหาประสิทธิภาพเพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเข้าใจ และความสมบูรณ์ ของแบบฝึก นำมาปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ พร้อมทั้งปรับปรุงครั้งสุดท้ายจนได้ตามเกณฑ์ 80/80

ขั้นที่ 3 นำแบบฝึกมาทำการทดลองกับกลุ่มทดลองการยอมรับประสิทธิภาพมี 3 ระดับ คือ สูงกว่าเกณฑ์ ต่ำกว่าเกณฑ์ ตามเกณฑ์การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือความคลาดเคลื่อน 2.5 - 5 เปอร์เซ็นต์ ในการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของแบบฝึกนั้นสำหรับเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ นิยมตั้งไว้ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะ หรือเจตคตินิยมตั้งไว้ไม่ต่ำกว่า 80/80

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ มักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 80/80 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะมักจะกำหนดต่ำกว่านี้ เช่น 70/70 หรือ 75/75

5. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการวัดและประเมินผลการศึกษาไปที่สถานศึกษา การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนทั้งในระดับการเรียนการสอน การตัดสินได้หรือตก และการอนุมัติการสำเร็จการศึกษาเป็นอำนาจของสถานศึกษา ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทั่วไปจะใช้หลักสูตรเดียวกันของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ความหลากหลายในทางปฏิบัติในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลได้เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้(ฉลอง สวัสดิ์ และณรงค์ศักดิ์ โยธา. 2554 : 16)

5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผู้ศึกษาและให้ความหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังที่ได้รวบรวมและนำเสนอ ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973 :7) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือสองอย่างร่วมกัน

วรรณวดี ม้าทอง (2547 : 15) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถที่เป็นผลจากกระบวนการสอน หรือการฝึกอบรม ซึ่งวัดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิมในทิศทางที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชา

ยุทธนา ปัญญาดี (2553 : 7) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการวัดการเปลี่ยนแปลงและประสบการณ์การเรียนรู้ ในเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้วว่าเกิดการเรียนรู้เท่าใด มีความสามารถชนิดใดโดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ในลักษณะต่างๆ และการวัดผลตามสภาพจริง เพื่อบอกถึงคุณภาพการศึกษา

ชมพูนุท จวบบุญ (2555 : 25) ได้ให้ความหมายของไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะของความรู้ ความสามารถของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอน การฝึกฝน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

สรุปได้ว่า หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอน และการฝึกฝน ซึ่งวัดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม ในทิศทางที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของแต่ละรายวิชา ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนศิลปะลายไทย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการเขียนศิลปะลายไทยของนักเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทยและวัดผลสัมฤทธิ์จากคะแนนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทดสอบความรู้หลังจากเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยผ่านการวิเคราะห์หาค่าระดับความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงตรงแล้ว

5.2 ประโยชน์ของการวัดผลสัมฤทธิ์

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีก่อให้เกิดผลดี (ฉลอง สวัสดิ์ และณรงค์ศักดิ์ โยธา. 2554 : 16) ได้แก่

1. ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลระหว่างสถานศึกษา ภูมิภาค และรัฐได้อย่างสมเหตุสมผล ประเมินทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตามหลักสูตรและความถนัดทางการเรียน
2. ส่งเสริมและกระตุ้นให้สถานศึกษาให้ความสนใจอย่างจริงจังในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญที่หลักสูตรกำหนด
3. สามารถใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ทั้งในระดับชาติ ระดับสถานศึกษาและระดับผู้เรียนเป็นรายบุคคล
4. สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นและท้าทายให้ผู้เรียนทุกคนตั้งใจใฝ่หาสัมฤทธิ์ผล

5.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทุกระดับ ล้วนแล้วแต่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการชี้ให้ผู้เรียนมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้จนเต็มความสามารถ จะต้องคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและตลาดแรงงานแม้ว่าผู้เรียนจะมีความแตกต่างกันก็ตาม ดังนั้น

การจัดการศึกษาที่ดีต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมเป็นสำคัญ (กองวิจัยทางการศึกษา.2545:45)

ทิสนา แจมมณี และคณะ (2545 : 41 - 42) ได้จำแนกการวัดประเมินผลทางการศึกษาโดยสามารถจำแนกไว้ 4 ด้านดังนี้

1. การวัดความสามารถทางด้านสติปัญญา (Cognitive domain)

ส่วนใหญ่เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบหรือแบบสอบ (Test) เป็นเครื่องมือ แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบสอบที่ครูสามารถสร้างขึ้นเอง (Teacher-made test) หรืออาจเป็นแบบสอบมาตรฐาน (Standard test)

2. การวัดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor domain)

เป็นการวัดความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้วิธีหลายวิธี เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจผลงานโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบวัดทักษะปฏิบัติ แบบทดสอบ แบบตรวจผลงานและแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

3. การวัดความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติ (Affective domain)

เป็นการวัดในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและอารมณ์ เช่น ความสนใจ ความพอใจ ความกลัว รวมทั้งเจตคติและค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้โดยการสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การสัมภาษณ์ การสำรวจ และการใช้เครื่องมือวัดผลทางจิตวิทยา เช่น แบบวัดเจตคติ แบบวัดความสนใจ แบบสำรวจค่านิยม เป็นต้น

4. การวัดทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process skills)

เป็นการวัดความสามารถทางการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองที่มองไม่เห็น เช่น แบบวัดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบวัดกระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แบบวัดกระบวนการสืบสอบ และการวัดทักษะกระบวนการทางสังคม (Social skills) เป็นการวัดความสามารถทางการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้มีทั้งที่อยู่ในรูปแบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ ฯลฯ

ลักษณะสุภา บัวบางพลู (2554 : 27) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม3ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ความคิด (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่าง ๆ ทางด้านสติปัญญาและสมอง เช่น การจดจำข้อเท็จจริง ความเข้าใจ ความคิดการตั้งสมมติฐาน และปัญหา

2. ด้านความรู้สึกรู้สึก (Affective domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านความสนใจ คุณค่า ความซาบซึ้ง และทัศนคติ หรือเจตคติ ต่างๆ ของผู้เรียน

3. ด้านปฏิบัติการ (Psychomotor domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติและการดำเนินการ เช่น การทดลอง เป็นต้น

5.4 ลักษณะการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ไพศาล หวังพานิช (2526:2 - 3) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอนหรือไม่ ซึ่งแบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบได้แก่

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ

2. การวัดเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์

สรุปได้ว่า แนวทางในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบระดับของความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ โดยใช้การวัดความสามารถของสติปัญญา ทักษะในการลงมือปฏิบัติ และความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเขียนศิลปะลายไทย โดยการตรวจสอบระดับของความรู้ของนักเรียนก่อนการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนลายไทย ทักษะในการเขียนศิลปะลายไทย และความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทย

5. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

การสร้างแบบฝึกทักษะที่ดี ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งจะนำพาให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของความพึงพอใจ

คำว่า “ความพึงพอใจ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ซึ่งมีความหมายโดยทั่วไปว่า “ระดับความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” และมีนักวิชาการและนักจิตวิทยาให้ความหมายไว้ดังนี้

มุลินส์ (Mullinss. 1985: 280) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลายๆ ด้าน เป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างเพื่อที่จะสนองตอบต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่ และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะเกิดความพอใจ เป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก

คอตเลอร์ (Kotler. 2000: 36) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลเมื่อได้รับความสุขหรือความผิดหวังซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบการรับรู้กับความคาดหวังในผลลัพธ์ของสิ่งที่ต้องการถ้าการรับรู้ต่อสิ่งที่ต้องการพอดีกับความคาดหวังจะเกิดความพึงพอใจ

ประกาศเกตุแก้ว (2546: 12) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จากการได้รับการตอบสนองความต้องการซึ่งแสดงออกมาทางพฤติกรรมซึ่งสังเกตได้จากสายตา คำพูด และการแสดงออกทางพฤติกรรม

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เมื่อได้รับความสุขหรือความผิดหวัง ซึ่งเกิดจากการรับรู้กับความคาดหวังในผลลัพธ์ของสิ่งที่ต้องการ ในงานวิจัยครั้งนี้ ความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทย หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เมื่อได้รับความสุขหรือความผิดหวัง ซึ่งเกิดจากการรับรู้กับความคาดหวังในผลลัพธ์หลังจากที่ได้เรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทย

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่พอใจหรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับ โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจบุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ การเรียนรู้นั้นจะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) (Needs-Hierarchy Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนี้

1. ลักษณะความต้องการของมนุษย์ ได้แก่

1.1 ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับชั้นความสำคัญ โดยเริ่มระดับความต้องการขั้นสูงสุด

1.2 มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอเมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนที่

1.3 เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น แต่จะมีความต้องการในระดับสูงเข้ามาแทน และเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น

1.4 ความต้องการที่เกิดขึ้น อาศัยซึ่งกันและกัน มีลักษณะควบคู่ คือ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมดสิ้นไป ก็จะมีความต้องการอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นมา

2. ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ มี 5 ระดับ ได้แก่

2.1 ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการ อาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง

2.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security needs) เป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัย ในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

2.3 ความต้องการทางสังคม (Social or belonging needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

2.4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องหรือมีชื่อเสียง (Esteem needs) เป็นความต้องการระดับสูง ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสรภาพและเสรี และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

2.5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self actualization needs) เป็นความต้องการระดับสูงของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นการนึกอยากจะเป็น อยากจะได้ตามความคิดเห็นของตัวเอง แต่ไม่สามารถแสวงหาได้ (Maslow, 1970: 69-80)

การวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับระดับความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนดังนั้นในการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ กระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้ (สาโรจน์ ไสยสมบัติ, 2534: 39)

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง

2. การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะตั้งใจให้ผู้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง

3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ขณะปฏิบัติกิจกรรม และหลังการปฏิบัติกิจกรรม

จะเห็นได้ว่าการวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้สามารถที่จะวัดได้หลายวิธีทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกความเหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายของการวัดด้วยจึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถาม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

นลินี ณ นคร (2532 : 57 - 58) ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางจิตรกรรมไทย ผลการวิจัยส่วนที่เกี่ยวกับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสามารถเฉพาะทางศิลปะทั้ง 7 ด้าน กับความสามารถทางด้านจิตรกรรมไทย พบว่า ความสามารถเฉพาะทางศิลปะทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางจิตรกรรมไทยทั้งเกรดเฉลี่ยรวม และเกรดเฉลี่ยวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่ามีความสัมพันธ์กับความสามารถเฉพาะด้านทักษะการใช้มือ ที่ระดับ .01 และสัมพันธ์กับความสามารถเฉพาะด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ และความสามารถเฉพาะด้านมิติสัมพันธ์ ที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตรกรรมไทยมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางศิลปะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนเฉลี่ยจิตรกรรมไทยมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางด้านจินตนาการสร้างสรรค์ และทราบว่าความสามารถทางจินตนาการสร้างสรรค์สัมพันธ์กับความสามารถเฉพาะทางด้านทักษะการใช้มือ

จิตรา สมพล (2547 : บทคัดย่อ). ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.95/91.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และ 2) หลังจากใช้แบบฝึกทักษะแล้ว นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ศักดิ์ ศิริวงษ์ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี

ประสิทธิภาพเท่ากับ 83.86/83.44 2) ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จตุตา คงด้วง (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ผล การศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำสามารถเขียนสะกด คำได้ดีกว่าก่อนการใช้แบบฝึกทักษะ

จุริพันธ์ ภาณี (2550 : 49-71) ศึกษาเรื่อง ผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านอย่างมี วิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ประกอบการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพ 85.43 / 80.13 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

วิสิทธิ์ จงแจ่ม (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลาย ไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดฝึก ทักษะการเขียนลวดลายเบื้องต้นสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาตอนปลาย) ที่สร้าง ขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 77.78/74.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น โดย ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.40 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 22.37 และค่าที่ เท่ากับ 10.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจต่อการเรียนชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลจากการศึกษาชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น ด้านความคงทน ในทางความจำทางด้านทักษะที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทย เบื้องต้น พบว่า นักเรียนมีค่าความคงทนในการจำอย่างมีนัยสำคัญ

รัตมณี เสนีกาญจน์ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ค้นพบ เรื่องเทคนิคการสร้างภาพศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรม สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ อย่างมี นัยสำคัญ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบค้นพบอยู่ในระดับ ชอบมาก

วิไล มณีเรืองฤทธิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียน สะกดคำสระเสียงสั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผล

การศึกษาพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสระเสียงสั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเฉลี่ยเท่ากับ 85.60/85.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสระเสียงสั้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำสระเสียงสั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยในประเทศสรุปได้ว่า การพัฒนาแบบฝึกทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ต้องมีการพัฒนาแบบฝึกทักษะให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนต้องสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจด้วย ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดที่ได้จากการพัฒนาแบบฝึกมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการทดลองครั้งนี้ เพื่อสร้างเป็นแบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระวิชา ทัศนศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสามารถใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บาลเก (Bahlke. 1969 :Abstact) ได้ทำการประเมินผลโครงการ (Purdue creativity program) ที่ทำการทดลองใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการประเมินพบว่า การใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้นมีผลต่อการพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นเพียงบางส่วนหรือในหลายส่วนของโครงการ และมีข้อสังเกตว่า การฝึกจากแบบฝึกนี้มีเกี่ยวข้องกับกลวิธีการเสริมแรง ในรูปของการให้คะแนนด้วย

ชเวนดินเกอร์ (Schwendinger.1977 :51) ได้ศึกษาผลการเขียนสะกดคำของนักเรียนระดับ 6 จำนวน 503 คน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริงแบบเขียนตามคำบอก และแบบทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้รูปภาพเหมือนของจริง

ชวาร์ซ (Schwartz. 1977) (กิตติยากร เนื้ออ่อน. 2551 : 82) ได้ศึกษาถึงความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียน ระดับ 2 - 6 จำนวน 160 คน โดยใช้รูปภาพที่มีความหมาย พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียน โดยใช้รูปภาพที่มีความหมาย มีแนวโน้มของการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนการเขียนสะกดคำแบบธรรมดา

ลอสรี (Lowrey. 1978) (กิตติยากร เนื้ออ่อน. 2551 : 81) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกหัดกับนักเรียนในระดับที่ 1 ถึงระดับที่ 3 จำนวน 87 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกหัดเป็นเครื่องมือช่วยนักเรียนในการเรียนรู้โดยนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกหัดมีคะแนนการทดสอบหลังทำแบบฝึกหัดสูงกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึกหัด นอกจากนี้แบบฝึกหัดช่วยในเรื่องความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถด้านภาษาต่างกัน การนำแบบฝึกหัดมาใช้จึงเป็นการช่วยฝึกให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

แมคพีค(McPeake. 1979) (กิตติยากร เนื้ออ่อน. 2551 : 81) ได้ศึกษาผลการเรียนจากแบบฝึกอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงความสามารถในการอ่าน และเพศที่มีต่อความสามารถในการสะกดคำ ของนักเรียนระดับ 6 จากโรงเรียนประถมศึกษาที่เมืองสซิทเทอร์ (Scituate) รัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) จำนวน 129 คน พบว่า ทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ยกเว้นนักเรียนชาย ที่มีความบกพร่อง ในการอ่าน และพบว่า แบบฝึกช่วยปรับปรุงความสามารถในการสะกดคำ ของนักเรียนทุกคน แต่เวลา 12 สัปดาห์ ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการถ่ายถอดการเรียนรู้ในการสะกดคำไปสู่คำใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษา และคะแนนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การอ่านยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสะกดคำ

พาสซานานท์(Passanante. 1979 : 56) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำ โดยใช้การสอนตามลำดับและแบบลำดับแบบเดิมกับนักเรียนในระดับ 1 ถึงระดับ 7 แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ของการเขียนสะกดคำ โดยใช้แบบทดสอบการอ่านฉบับหนึ่ง กับแบบทดสอบการเขียนสองฉบับ พบว่า ผลการสอนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการอ่าน และความสามารถในการเขียนสะกดคำนั้น มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังให้ข้อคิดเห็นว่าการสะกดคำนั้นจะช่วยให้การอ่าน และการเขียนได้ดีอีก

เฮอร์เชย์ และเคอร์นส์(Hershey & Kearns. 1979 : Website) ได้ศึกษาผลของการผ่อนคลายและการชี้นำจินตนาการที่มีผลต่อการคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีพรสวรรค์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่เรียน โดยใช้แบบฝึกหัดเพื่อผ่อนคลายสมองและชี้นำด้านจินตนาการอีกกลุ่มหนึ่งที่กำหนดให้เรียน โดยใช้แบบฝึกกิจกรรมนันทนาการทางคณิตศาสตร์ จากนั้นทำการวัดผลโดยใช้แบบทดสอบของทอร์เรนซ์(Torrance tests of creative thinking) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างนี้มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับชั้น ขอบข่ายความสามารถ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับคะแนนเฉลี่ยในความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในชั้นอื่นๆ

จากเอกสารงานวิจัยต่างประเทศดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะไทยนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายแบบฝึกมีลักษณะหลากหลายรูปแบบสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนที่จะฝึกแบบฝึกที่มีประสิทธิภาพเป็นแบบฝึกที่มีเนื้อหาตรงกับความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมกับวุฒิภาวะวัย

พัฒนาการและความแตกต่างระหว่างบุคคลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนศิลปะลายไทยเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้